

ning i de to Parters gjensidige Forpligtelser og Rettigheder, stemmer ikke med Nutidens Mand. Det staaer iøvrigt ganske klart for mig, at det er af yderste Bigtighed, at den Part, som muligen troer at ville see Uret ved den paatænkte Evangslov, faaer et klart Begreb om det Modsatte; jeg forudsætter naturligtviis, at Afsløsningen vil see paa en **retfærdig** Maade, saaledes at Godseieren faaer fuld Erstatning for den Deel af Eiendomsretten, som ligger hos ham, og at altsaa den Deel, som Staten paa en Maade skænker eller allerede har skænket til Fæstebondestanden eller til de mindre Jordbrugere i Almindelighed, ikke bliver Mere end det, Staten virkelig har Ret til at raade over. Jeg antager, at, naar Afhændelserne komme til at see ved Taxation, hvilket jeg i dette Tilfælde anser for hensigtsmæssigere end Auction, saa vil Godseierne i det Mindste altid faae det, som Godset staaer ham i, og jeg vil haabe, at han endog vil faae endeel Mere, saa at han ligesaa vel vil blive den vindende Part som Fæstebonden. Det kan vel træffe sig, at en enkelt Fæstebonde kan komme til at vinde noget Mere, naar han nemlig strax efter at have faaet sin Gaard sælger den til tredie Mand. Men dette sees jo dagligdags ved frivillige Overenskomster, og jeg kan dog ikke antage, at Godseieren ved frivillige Afhændelser aftvinges den Fordeel, Fæsteren kan have ved strax at sælge Gaarden. Det bør kun komme an paa, hvad Fæsteren profiterer ved at contrahere med Godseieren, for selv at beholde sin Gaard. Jeg maa herved gjøre opmærksom paa, at det jo ikke er for den enkelte Fæsters Fordeels Skyld, at den hele Lov paatænkes, og at det ikke er Niemes det, at bevæge Fæstebonden til at gaae bort

fra Gaarden; det er netop Lovens Niemed, at Fæsterne skulle kunne blive ved Gaardene og taale at svare deres Renter og Afgifter deraf. At Værdien i Handel og Wandel meget ofte er langt over den, som man kan taale at forrente ved at blive ved Eiendommen, det vide vi jo ogsaa Alle af Erfaringen, men Staten kan jo dog ikke ønske, at den Deel af Befolkningen der besidder den største Deel af Landets Areal i Smaaeiendomme, men dog i saadanne Eiendomme, at de give Overtælling til Nettoindtægterne i det Hele, at den skal trykkes saa haardt, at den ikke kan svare de Afgifter, den Rente og Skatter maa udrede. Staten maa jo altsaa have det Formaal for sig ved Fæstefastløsning at anvende sin lovlige Ret saaledes, at den nye Selveierbonde dog ikke strax skal være nødt til at gaae fra Gaarden, og derved maaskee erhverve en lille Capital, med hvilken han ikke vil kunne udrette noget Synnerligt til Statens Bedste i det Hele. Den bedste Gavn, som Staten kan faae af en fra Fæste til Selveiendom overgaaet Bonde, vil naturligtviis være den, at han bliver ved Gaarden, og denne vil blive dreven langt bedre, end det er muligt saalænge han sidder ved den som Fæster. Jeg mener derfor at maatte paa det Bedste anbefale den Paragraph, som nu her er Tale om, nemlig § 8, til Thingets Vedtagelse.

Rettelser.

Nr. 342 Sp. 5445 L. 13 f. n. „Grundtonen“
 læs: „Grundloven“.